

ВИХІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОЦЕСНО-СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Т.Б. Хлевицька, к.е.н.

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк, Україна

Ефективне забезпечення певного рівня економічної безпеки підприємства, достатнього для його довготривалого сталого розвитку, потребує свідомих цілеспрямованих зусиль усіх учасників господарського процесу. Ці зусилля передбачають управління економічними, організаційними, технологічними та інформаційними процесами як єдиним цілим, що зумовлює утворення й трансформацію відповідних потоків, систем і ланцюгів з урахуванням змін ринкової кон'юнктури та внутрішньої динаміки.

Забезпечення економічної безпеки вимагає інтеграції окремих взаємозалежних елементів в єдиний процес з метою запобігання нерациональних витрат матеріальних та інших видів ресурсів, та врешті решт, спроможності функціонувати та розвиватися. Але на сьогодні економічні механізми управління підприємством зосереджені переважно на процесах, що відбуваються в середині підприємства, недооцінюючи необхідність орієнтації на врахування й зовнішніх чинників.

Тому, розглядаючи економічну безпеку як статичну та динамічну характеристику підприємства, важливим стає визначення сутності економічних потоків, потокових процесів та їхнього потенціалу у забезпеченні економічної безпеки підприємства як запоруки сталого розвитку. Поняття «процес» стало ключовим у сучасній теорії і практиці управління бізнесом. Згідно Державного стандарту України ISO 9000/2001 «Система управління якістю. Основні положення та словник» процес визначається як сукупність взаємопов'язаних або взаємовпливаючих видів діяльності, для здійснення яких використовуються певні ресурси для перетворення «входів» на «виходи» [1].

З поняттям «процес» дуже тісно пов'язане поняття «потік» [2, с.213], які в окремих літературних джерелах ототожнюються. Виходячи з визначення процесу як послідовної, безперервної зміни станів або моментів розвитку будь-чого [3], а потоку - як безперервного руху великої кількості чого-небудь, що характеризується напрямками у кожній своїй точці [3], стає доцільним з'ясування підпорядкованості та зв'язку цих понять.

Поза сумнівом, зміна станів розвитку підприємства, будучи послідовною та безперечною, за своєю суттю є процесом. Разом з тим, рух цих станів та наявність у кожному стані певного напрямку руху створюють потік станів або визначають напрям розвитку підприємства. Отже, ототожнення понять «процес» і «потік» вважаємо неправомірним, адже, потік виникає в результаті просторово-часової послідовності моментів, зміна яких відбувається через здійснення певних процесів. Водночас слід вказати на те, що окремі процеси, маючи цільову або функціональну єдність, також можуть утворювати потоки, надаючи останнім окремі свої властивості.

Потік у загальному розумінні виступає величиною, яка вимірюється в русі за певний період часу як частка від ділення обсягу потоку на час його руху («обсяг, розділений на час») [4, с.119]. Під економічним потоком слід розуміти сукупність відносно однорідних елементів, в основі руху яких лежать задані параметри економічної системи, які визначають просторове переміщення елементів з джерела виникнення до місця споживання.

Системність полягає в розгляді процесів та елементів системи як взаємозалежних і взаємодіючих при досягненні поставлених цілей функціонування системи. Не викликає заперечень тлумачення сутності системного підходу до управління, яке полягає в тому, що при вивченні будь-якого складного об'єкта або процесу в першу чергу виявляються й аналізуються найбільш характерні для них системні аспекти, які визначають їхнє функціонування та розвиток [5, с.23].

Системно-комплексний підхід до об'єкта управління охоплює взаємодію основних його елементів. Результатом реалізації системного підходу до забезпечення економічної безпеки має стати визначення параметрів функціонування підприємства та одержання цілісних його характеристик як відкритої системи з розгалуженими зовнішніми та внутрішніми зв'язками.

Кінцевою метою функціонування підприємства як економічної мікросистеми є отримання економічного ефекту шляхом найповнішого задоволення потреб споживачів згідно їх вимог до кількості та якості продукту. Така мета досягається через узгодження потокових процесів в кожній із функціональних підсистем із стратегічним баченням підприємства та з особливостями зовнішнього середовища. Сутність і структура кожної окремої підсистеми економічної безпеки визначається тими функціями, які в ній виконуються.

У ході виконання цих функцій підприємницька система вирішує завдання довготривалого сталого розвитку з урахуванням динаміки параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Усі функції підприємства взаємопов'язані між собою в єдиній системі, що вимагає застосування системного підходу до управління ними. Функціональні підрозділи підприємств утворюють економічні потоки, які швидкістю руху та якістю організації безпосередньо впливають на рівень економічної безпеки підприємства. До таких економічних потоків слід відносити: матеріальні, фінансові, інформаційні, кадрові потоки тощо.

Отже, при забезпеченні економічної безпеки підприємства головну увагу слід приділяти управлінню потоками, процесами та виконанню господарських функцій. Економічні потоки на рівні мікросистем формуються в результаті реалізації сукупністю господарських підрозділів своїх функцій, що забезпечує досягнення загальної мети функціонування економічної системи. Очевидно, що управління економічною безпекою як кінцевим результатом функціонування підприємств та вихідною умовою його сталого розвитку потребує і процесного і системного підходів до формування механізмів її забезпечення на усіх рівнях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт України «Система управління якістю. Основні положення та словник» (1809000/2000, ГОТ). - К.: Держстандарт України, 2001. - 40 с.
2. Репин В. В. Бизнес-процессы компании. Построение, анализ, регламентация. - М. «Олимп-бизнес», 2009. - 286 с.
3. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
4. Афанасенко И. Д. Коммерческая логистика: учебник для вузов / И.Д. Афанасенко, В.В. Борисова. - СПб.: Питер, 2011. - 352 с.
5. Анфилов В. С. Системный анализ в управлении: Учебное пособие / В.С. Анфилов, А. А. Емельянов, А.А. Кукушкин. - М.: Финансы и статистика, 2009. - 368 с.

Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23-25 січня 2014 р. - Суми: Сумський державний університет, 2014. - Ч.2. - С. 76-78.